

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS DE BELGIQUE

7 août 2003

SESSION EXTRAORDINAIRE 2003

PROPOSITION DE LOI

**insérant un livre IIIter dans la
deuxième partie du Code judiciaire
relatif au conciliateur de justice**

(déposée par M Thierry Giet
et Mme Karine Lalieux)

BELGISCHE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

7 augustus 2003

BUITENGEWONE ZITTING 2003

WETSVOORSTEL

**tot invoeging van een boek IIIter in
het tweede deel van het Gerechtelijk
Wetboek, met betrekking tot
de gerechtelijk bemiddelaar**

(ingediend door de heer Thierry Giet
en mevrouw Karine Lalieux)

RÉSUMÉ

La proposition a pour but d'introduire dans notre droit l'institution du conciliateur de justice. Le conciliateur de justice a pour fonction de résoudre par la voie de la négociation et de l'accord de toutes les parties concernées les petits litiges de la vie quotidienne (problèmes de voisinage, conflit locataire - propriétaire...). La proposition, inspirée du droit français, a principalement deux objectifs : d'une part, rendre la justice plus accessible dans le cadre d'une institution non formaliste, gratuite officiant dans les locaux de la commune à l'intervention d'un conciliateur n'ayant de par ailleurs aucune fonction liée à la justice et, d'autre part, répondre à la volonté de participation citoyenne dans l'œuvre de justice tant dans le chef du conciliateur qui est un non professionnel de la justice, bénévole que dans le chef du justiciable qui par son accord librement donné participe activement à la justice plutôt que de la subir.

SAMENVATTING

Het wetsvoorstel strekt ertoe het ambt van gerechtelijk bemiddelaar op te nemen in ons recht. De taak van de gerechtelijk bemiddelaar bestaat erin de kleine geschillen van het dagelijkse leven (burenruzies, conflicten tussen huurders en eigenaars ...) te beslechten door onderhandeling en met de instemming van alle betrokken partijen. Het voorstel, waarvoor het Franse recht model heeft gestaan, heeft vooral twee doelstellingen: enerzijds het gerecht toegankelijker maken in het kader van een instelling die minder formalistisch en kosteloos werkt en gehuisvest is in de lokalen van de gemeente, door toedoen van een bemiddelaar die overigens geen enkele functie uitoefent die verband houdt met het gerecht, en anderzijds beantwoorden aan het streven naar participatie van de burgers in de rechtsbedeling, zowel voor de bemiddelaar, die geen beroepsbeoefenaar van het recht maar een vrijwilliger is, als voor de rechtzoekende, die door vrijwillig zijn akkoord te verlenen actief betrokken wordt bij de rechtsbedeling in plaats van ze te ondergaan.

<i>cdH</i>	: <i>Centre démocrate Humaniste</i>
<i>CD&V</i>	: <i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
<i>ECOLO</i>	: <i>Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
<i>FN</i>	: <i>Front National</i>
<i>MR</i>	: <i>Mouvement Réformateur</i>
<i>N-VA</i>	: <i>Nieuw - Vlaamse Alliantie</i>
<i>PS</i>	: <i>Parti socialiste</i>
<i>SP.a - SPIRIT</i>	: <i>Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.</i>
<i>VLAAMS BLOK</i>	: <i>Vlaams Blok</i>
<i>VLD</i>	: <i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
<i>DOC 50 0000/000 :</i>	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	<i>DOC 50 0000/000 :</i>	<i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	<i>QRVA :</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>	<i>CRIV :</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>	<i>CRIV :</i>	<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>	<i>CRABV :</i>	<i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Plenum (witte kaft)</i>	<i>PLEN :</i>	<i>Séance plénière (couverture blanche)</i>
<i>COM :</i>	<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>	<i>COM :</i>	<i>Réunion de commission (couverture beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i> <i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i> <i>Bestellingen :</i> <i>Natieplein 2</i> <i>1008 Brussel</i> <i>Tel. : 02/ 549 81 60</i> <i>Fax : 02/549 82 74</i> <i>www.deKamer.be</i> <i>e-mail : publicaties@deKamer.be</i>	<i>Commandes :</i> <i>Place de la Nation 2</i> <i>1008 Bruxelles</i> <i>Tél. : 02/ 549 81 60</i> <i>Fax : 02/549 82 74</i> <i>www.laChambre.be</i> <i>e-mail : publications@laChambre.be</i>
--	---

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi reprend le texte de la proposition de loi DOC 50 1167/001.

Elle vise à intégrer dans notre droit l'institution du conciliateur de justice.

La conciliation a pour objectif de faciliter, en dehors de toute procédure judiciaire, le règlement amiable de multiples petits litiges de la vie quotidienne (les problèmes de mitoyenneté, conflits entre locataire et propriétaire, contestation de factures, troubles de voisinage, différend opposant un consommateur et un professionnel,...). Elle s'inscrit dans une politique publique d'accès au droit et à la justice.

En effet, l'accès égal à la justice - l'un des garants à la fois des libertés individuelles et de la démocratie - est un droit qui doit être attaché à toute personne : la justice se doit d'être un service public par essence destiné à l'ensemble des citoyens. Néanmoins, la justice est une institution dont l'accès est loin d'être ouvert à tous. Que ce soit de par les coûts qu'elle génère, la longueur de ses procédures, la complexité de sa terminologie, l'engorgement de ses tribunaux ou bien encore de par l'arriéré qu'elle encourt, la justice est souvent perçue comme une institution qui se complexifie, qui se déshumanise, qui s'éloigne du citoyen.

S'il est vrai que le système judiciaire doit rester l'enceinte qui apporte une solution définitive au règlement de conflits d'ordre juridique au sens strict, il n'en demeure pas moins que bon nombre de différends peuvent être réglés en amont de celui-ci. L'institution du conciliateur de justice se présente comme un mode alternatif aux procédures contentieuses et permet de traiter à l'amiable tous différends dont l'objet est susceptible d'une transaction. Les conflits avec l'administration ainsi que ceux liés à l'état des personnes, au droit familial et à l'ordre public sont exclus de cette procédure.

Paradoxalement, en favorisant le règlement de petits litiges en dehors des procédures classiques souvent trop lourdes et peu adaptées à ce genre de contentieux, le conciliateur de justice participe à l'accès égal à la justice.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van wetsvoorstel DOC 50 1167/001.

Het wetsvoorstel strekt ertoe het ambt van gerechtelijk bemiddelaar op te nemen in ons recht.

Dit type van bemiddeling heeft tot doel, buiten enige gerechtelijke procedure, de minnelijke regeling van tal van kleine geschillen van het dagelijks leven te vergemakkelijken (problemen inzake mede-eigendom, conflicten tussen huurder en eigenaar, betwisting van facturen, burenruzies, geschillen tussen consumenten en vaklieden). Ze maakt deel uit van een overheidsbeleid dat erop gericht is het recht en het gerecht toegankelijker te maken.

De gelijke toegang tot het gerecht – een van de waarborgen voor de individuele vrijheden en de democratie – is een recht dat voor eenieder moet gelden: het gerecht moet een dienst van de overheid zijn die per definitie voor alle burgers bestemd is. Het gerecht is echter een instelling die zeker niet voor iedereen toegankelijk is. Het wordt vaak aanzien als een instelling die almaar complexer wordt, ontmenselijkt en zich van de burger vervreemdt. Dat is te wijten aan de gerechtskosten, de lengte van de procedures, de ingewikkeldheid van de terminologie, de overmatige werklast van de rechtbanken of de achterstand die het gerecht heeft.

Binnen het gerechtelijk apparaat moet ongetwijfeld een definitieve oplossing kunnen worden aangereikt voor de beslechting van juridische conflicten in de strikte zin, maar dat neemt niet weg dat tal van geschillen kunnen worden geregeld vóór ze bij een rechtbank aanhangig worden gemaakt. De gerechtelijk bemiddelaar dient zich aan als alternatief voor de geschilprocedures en biedt de mogelijkheid alle geschillen die in aanmerking komen voor een minnelijke schikking in der minne te regelen. De conflicten met de administratie en die welke betrekking hebben op de status van de personen, op het gezinsrecht en op de openbare orde zijn uitgesloten van die procedure.

Door de beslechting van kleine geschillen buiten de vaak te omslachtige en daartoe niet aangepaste traditionele procedures mogelijk te maken, draagt de gerechtelijk bemiddelaar bij tot de gelijke toegang tot het gerecht.

Les conciliateurs de justice, loin de mettre en péril ou d'empiéter sur les compétences des mécanismes existants (aide juridique de première et de deuxième ligne, médiation,...) les complètent. L'institution, en visant la résolution amiable des petits conflits de la vie quotidienne a son champ d'application propre et limité. Elle offre à la population une voie nouvelle, proche des gens, rapide, non coûteuse et peu formelle de règlement alternatif de conflits.

Le but poursuivi n'est pas de privatiser la justice ou de la délégitimer. Bien au contraire, la conciliation est organisée, mise en œuvre et contrôlée par les pouvoirs publics.

Elle peut intervenir très vite et ne présente pas de risque juridique ou financier étant donné que les parties ne peuvent être tenues que si elles l'acceptent librement. En outre, lorsqu'un accord est dégagé, étant issu d'une adhésion commune, il a toutes les chances d'être exécuté spontanément.

Il faut aussi souligner l'opportunité qu'offre la conciliation aux personnes les plus démunies et qui ne se sentent pas reconnues, à tort ou à raison, par l'institution judiciaire. Elles se tourneront plus facilement vers une institution moins formelle, plus rapide, de proximité, moins onéreuse...et surtout centrée sur la négociation.

Par ailleurs, compte tenu de la réticence de certaines personnes à se rendre dans les palais de justice, les auteurs proposent que les permanences du conciliateur de justice se tiennent dans un local communal.

Dans un souci d'ancrage local, il faut souligner que le bourgmestre dont la commune accueille une permanence dans ses locaux est associé à la nomination du conciliateur de justice par l'avis qu'il rend au premier président de la cour d'appel.

Le conciliateur de justice qui est bénévole peut être saisi d'un problème sans aucune formalité particulière : il suffit de lui téléphoner, de lui écrire ou de se présenter dans son local. Il y a au moins un conciliateur par canton judiciaire.

La procédure est entièrement gratuite. Soit les parties se présentent devant le conciliateur et celui-ci tente immédiatement de trouver un terrain d'entente. Soit une personne se présente seule, le conciliateur invitera

De gerechtelijk bemiddelaars zijn geen bedreiging voor of een aantasting van de bestaande mechanismen (eerste- en tweedelijksrechtsbijstand, bemiddeling, ...), maar vullen ze aan. De instelling van de gerechtelijk bemiddelaar beoogt een minnelijke regeling van de kleine geschillen van het dagelijkse leven en heeft haar eigen en beperkte werkingssfeer. Ze biedt de burgers een nieuwe mogelijkheid van geschillenbeslechting, die dicht bij de mensen staat en snel, niet duur en weinig formeel is.

Het is niet de bedoeling het gerecht te privatiseren of het zijn wettige grondslag te ontnemen. Integendeel, de bemiddeling wordt door de overheid georganiseerd, uitgevoerd en gecontroleerd.

De bemiddeling kan snel gebeuren en houdt geen juridisch of financieel risico in aangezien ze voor de partijen slechts bindend kan zijn als zij dat vrijwillig aanvaarden. Wanneer men een akkoord bereikt, is de kans bovendien heel groot dat het spontaan wordt uitgevoerd aangezien alle partijen ermee instemmen.

Ook zij gewezen op de mogelijkheid die de bemiddeling biedt voor de kansarmen, die al dan niet terecht menen dat zij niet door het gerechtelijk apparaat worden erkend. Zij zullen zich gemakkelijker wenden tot een instelling die minder formeel en sneller werkt, dicht bij de burger staat, minder duur is en die vooral gericht is op de onderhandeling.

Gelet op de drempelvrees van sommigen om een gerechtsgebouw te betreden, stellen de indieners bovendien voor dat de permanente dienst van de gerechtelijk bemiddelaar in een lokaal van de gemeente wordt ondergebracht.

Beklemtoond zij overigens dat de burgemeester van de gemeente die in haar lokalen een permanente dienst organiseert, door het advies dat bij ten behoeve van de eerste voorzitter van het hof van beroep uitbrengt, bij de aanstelling van de gerechtelijk bemiddelaar wordt betrokken, wat meteen een lokale verankering in de hand werkt.

De gerechtelijk bemiddelaar is een vrijwilliger bij wie een probleem aanhangig kan worden gemaakt zonder enige bijzondere formaliteit: het is voldoende hem te telefoneren of te schrijven of zich in zijn kantoor aan te melden. Er is ten minste één gerechtelijk bemiddelaar per gerechtelijk kanton.

De procedure is volledig kosteloos. Ofwel melden de partijen zich aan bij de bemiddelaar en probeert die tot een vergelijk te komen, ofwel meldt een persoon zich alleen aan en nodigt de bemiddelaar de andere par-

l'autre partie à comparaître par lettre. Cette dernière est libre de répondre ou non à la convocation. Le débat doit être contradictoire. Si une solution est trouvée, le conciliateur doit le constater par écrit et dresse alors un document qu'il fait signer par les parties. Il doit le déposer au greffe de la justice de paix. Cet écrit n'a aucune force exécutoire. Néanmoins, si les parties en expriment la volonté, le juge de paix sur demande du conciliateur entérine l'accord et lui donne force exécutoire. A défaut d'accord, toutes les procédures contentieuses demeurent ouvertes.

Au-delà de la volonté de désengorger les tribunaux, la conciliation participe à la redéfinition d'un espace sociétal où la responsabilisation des citoyens et l'égalité devant les moyens sont mises en avant.

Le rôle du conciliateur de justice répond pleinement à la volonté de participation citoyenne qui s'exprime toujours davantage dans notre pays. Cette initiative rencontre les aspirations d'acteurs de la société civile soucieux de resserrer les liens sociaux et de recréer des lieux de médiation naturelle. Elle leur permet de consacrer une partie de leur temps libre à apporter leurs concours à la collectivité.

Si plusieurs pays ont déjà pris une série d'initiatives visant à améliorer l'accès au droit et à la justice¹, la conciliation en tant que mode de résolution efficace de petits contentieux de la vie quotidienne s'est surtout développée en France, en Grande-Bretagne et aux Pays-Bas.

En France, la conciliation existe depuis 1978 (décret n°78-381 du 20/3/1978 modifié relatif aux conciliateurs de justice²). Le cadre juridique de l'institution des conciliateurs de justice a fait l'objet de multiples modifications (décret 82-716 du 10/8/1982, décret 90-437 du 28/5/1990, loi 95-125 du 8/2/1995 relative à l'organisation des juridictions et à la procédure civile, pénale et administrative, décret 96-652 du 22/7/1996, arrêté du 15/5/1997 et décret 98-1231 du 28/12/1999).

En octobre 1999, une enquête a été menée par la ministre de la Justice sur « Les Français et la conciliation de justice » d'où il ressort que cette procédure répond aux attentes des Français. Cette satisfaction s'explique d'une part par la nature même du concilia-

tij bij brief uit voor een onderhoud. De tegenpartij is vrij om al dan niet op die uitnodiging in te gaan. Het debat moet op tegenspraak worden gehouden. Indien een oplossing wordt gevonden, moet de bemiddelaar dat schriftelijk vaststellen en stelt hij een document op dat hij door de partijen doet ondertekenen. Hij dient dat geschrift ter griffie van het vrederecht neer te leggen. Dat geschrift heeft geen executoriale kracht. Indien de partijen het wensen, bekrachtigt de vrederechter het akkoord op verzoek van de bemiddelaar en maakt hij het uitvoerbaar. Indien geen akkoord wordt bereikt, kunnen alle geschilprocedures worden aangewend.

De bemiddeling beoogt niet alleen de werklast van de rechtbanken te verminderen, maar draagt er ook toe bij een nieuwe invulling te geven aan een maatschappelijk bestel waarin de nadruk wordt gelegd op de verantwoordelijkheidstoedeling van de burgers en de gelijkheid ten aanzien van de middelen.

De rol van de gerechtelijk bemiddelaar beantwoordt volkomen aan het streven naar burgerparticipatie. Dat initiatief komt tegemoet aan het verlangen van actoren van het middenveld om de sociale banden aan te halen en plaatsen voor natuurlijke bemiddeling nieuw leven in te blazen. Het biedt hun de mogelijkheid een deel van hun vrije tijd te besteden aan de gemeenschap.

Verscheidene landen hebben reeds initiatieven genomen om de toegang tot het recht en het gerecht te verbeteren¹, maar de bemiddeling als doeltreffend middel om geschillen van het dagelijkse leven te beslechten, heeft zich vooral in Frankrijk, Groot-Brittannië en Nederland ontwikkeld.

In Frankrijk bestaat de gerechtelijke bemiddeling sinds 1978 (*décret n° 78-381 du 20 mars 1978 modifié relatif aux conciliateurs de justice*²). De rechtsgrondslag van de gerechtelijk bemiddelaars is meermaals gewijzigd (*décret 82-176 du 10 août 1982, décret 90-437 du 28 mai 1990, loi 95-125 du 8 février 1995 relative à l'organisation des juridictions et à la procédure civile, pénale et administrative, décret 96-652 du 22 juillet 1996, arrêté du 15 mai 1997 et décret 98-1231 du 28 décembre 1999*).

De Franse minister van Justitie heeft in oktober 1999 een onderzoek gehouden over « *Les Français et la conciliation de justice* », waaruit blijkt dat die procedure beantwoordt aan de verwachtingen van de Fransen. Die tevredenheid wordt enerzijds verklaard door

¹ La Grande-Bretagne avec les « *community law centers* » et les « *small claims courts* », l'Ombudsman en Suède, les « *wetswinkels* » aux Pays-Bas etc.

² Adresse internet : <http://sos-net.eu.org/conso/tig/concilia.htm>

¹ In Groot-Brittannië zijn er de « *community law centers* » en de « *small claims courts* », in Zweden de « Ombudsman », in Nederland de « *wetswinkels* » enzovoort.

² Internetadres : <http://sos-net.eu.org/conso/tig/concilia.htm>

teur, une personne d'écoute, disponible, non professionnelle et n'appartenant pas à l'institution judiciaire. Et d'autre part, par les modalités de la procédure qui permettent l'accès au droit à des justiciables qui s'en seraient exclus spontanément.

Les rapports annuels d'activités des conciliateurs de justice révèlent un intérêt croissant des citoyens à l'égard de cette institution. La part toujours plus importante d'accords dégagés par la conciliation illustre son efficacité.

de figuur zelf van de bemiddelaar, die een persoon is die luistert, beschikbaar is, geen professional is en geen deel uitmaakt van het gerechtelijk apparaat, en anderzijds door de nadere regels van de procedure, die het voor rechtzoekenden die zich spontaan van de toegang tot het recht zouden hebben uitgesloten mogelijk maken er toch toegang toe te hebben.

Uit de jaarlijkse activiteitenverslagen van de gerechtelijk bemiddelaars blijkt een toenemende belangstelling van de burgers voor die instelling. De doeltreffendheid ervan wordt bewezen door het stijgend aantal akkoorden dat dankzij bemiddeling tot stand komt.

Benoemde bemiddelaars <i>Conciliateurs nommés</i>	Aanhangigmakingen <i>Saisines</i>	Bemiddelde zaken <i>Affaires conciliées</i>
1996 1.347	73.415	33.265 (of 45,3 %)
1997 1.232	66.848	30.730 (of 45,9 %)
1998 1.519	80.608	37.320 (of 46,8 %)

La présente proposition entend dès lors intégrer cette institution dans notre système juridique afin d'offrir aux citoyens un large panel de modes de résolution de conflits.

Dit voorstel wil dat ambt derhalve in ons rechtsstelsel opnemen, teneinde de burger een ruime lijst wijzen van conflictoplossing te kunnen aanbieden.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

Le conciliateur de justice exerce une fonction liée à l'accès au droit et à la justice. Il doit dès lors faire partie intégrante de l'organisation judiciaire tout comme l'aide de première et de seconde ligne. Ce sont des auxiliaires de la justice. Il en découle que le cadre légal doit s'insérer dans le Code judiciaire dans la partie relative à l'organisation judiciaire.

Art. 508bis

La mission du conciliateur de justice est de tenter de régler à l'amiable, de façon négociée, des différends entre justiciables.

Ni juge, ni arbitre, le conciliateur de justice ne dispose d'aucun pouvoir juridictionnel, de contrainte ou de sanction. Il doit encourager les parties dans la recherche d'une solution de compromis équitable, res-

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

De gerechtelijk bemiddelaar vervult een ambt dat te maken heeft met de toegang tot het recht en het gerecht. Zoals dat bij de juridische eerste- en tweede-lijnsbijstand het geval is, moet hij derhalve integraal deel uitmaken van de rechterlijke organisatie. In feite is hij een justitiehelfer. Daaruit vloeit voort dat het op hem betrekking hebbende wettelijk kader moet worden opgenomen in het deel van het Gerechtelijk Wetboek over de rechterlijke organisatie.

Art. 508bis

De taak van de gerechtelijk bemiddelaar bestaat erin de geschillen tussen de rechtzoekenden in der minne, d.w.z. via onderhandeling, te proberen te regelen.

Aangezien de gerechtelijk bemiddelaar rechter noch scheidsrechter is, beschikt hij over geen enkele rechterlijke bevoegdheid, noch om maatregelen op te leggen noch om te straffen. Hij moet de partijen stimule-

pectant les intérêts de chacun, et ce sans chercher à imposer son seul point de vue.

Si un accord intervient le conciliateur de justice peut, à la demande des parties, consigner l'accord par écrit, conformément à l'article 580*sexies*.

Dans la mesure où seules les matières susceptibles de transaction peuvent être soumises au conciliateur de justice, les conflits avec l'administration ainsi que tous les conflits liés à l'état des personnes, au droit familial, au droit pénal et tous les différends touchant aux règles d'ordre public sont exclus.

Si l'affaire est trop complexe ou peut conduire à mettre en péril l'ordre public, le conciliateur doit en informer les parties et renoncer à poursuivre la mission.

Art. 508*ter*

Pour pouvoir être nommé conciliateur de justice, il faut remplir les conditions prévues à cet article. Aucune exigence de diplôme n'est formellement requise. L'expérience professionnelle doit permettre d'apprécier si le candidat peut prétendre au poste de conciliateur compte tenu des qualités requises pour exercer une telle fonction (sens de l'écoute, de l'analyse, goût du contact humain, notions de droit etc.).

Par contre, est incompatible avec l'exercice de la fonction de conciliateur l'exercice d'une activité judiciaire à quelque titre que ce soit et les officiers publics (avocats, huissiers de justice, experts judiciaires, magistrats, greffiers, notaires...).

Il ressort clairement de l'expérience française que le succès de l'institution auprès des citoyens repose sur le statut social du conciliateur : ce dernier n'est pas un professionnel de la justice, il n'appartient pas à l'establishment judiciaire. Cette disposition doit être rapprochée de l'article 508*novies* qui marque une préférence pour les permanences du conciliateur de justice dans des locaux mis à disposition par la commune, en dehors des locaux utilisés par les services de la justice.

Enfin, de par sa proximité avec l'institution judiciaire, au nom de la séparation des pouvoirs, il va de soi que

ren in het vinden van een billijk vergelijk, waarbij ieders belangen worden geëerbiedigd, en moet dat doen zonder te trachten louter zijn eigen zienswijze op te leggen.

Als een akkoord wordt bereikt, kan de gerechtelijk bemiddelaar dat akkoord op verzoek van de partijen overeenkomstig artikel 508*sexies* schriftelijk laten vastleggen.

Voor zover aan de gerechtelijk bemiddelaar alleen zaken mogen worden voorgelegd die voor minnelijke schikking in aanmerking komen, zijn alle geschillen uitgesloten die te maken hebben met de administratie, met de burgerlijke staat, het gezinsrecht of het strafrecht en met de openbare orde.

Als de zaak te ingewikkeld is of de openbare orde dreigt in gevaar te brengen, moet de gerechtelijk bemiddelaar de partijen daarvan in kennis stellen en de voortzetting van zijn opdracht staken.

Art. 508*ter*

Om tot gerechtelijk bemiddelaar te kunnen worden benoemd, moeten de voorwaarden in dit artikel zijn vervuld. Er worden geen uitdrukkelijke diplomavereisten gesteld. De beroepservaring moet volstaan om te beoordelen of de kandidaat voor het ambt van gerechtelijk bemiddelaar in aanmerking komt; er wordt alleen gelet op de vereiste vaardigheden om dat ambt te vervullen (luisterbereidheid, zin voor analyse, feeling voor menselijke contacten, noties van recht, enz.).

Onverenigbaar met de vervulling van het ambt van gerechtelijk bemiddelaar is de uitoefening van enige gerechtelijke beroepsactiviteit en die van de openbare ambten (advocaat, gerechtsdeurwaarder, gerechtelijk expert, magistraat, griffier, notaris, ...).

Uit het Franse experiment is ook duidelijk gebleken dat het succes van dat ambt bij de burgers samenhangt met de maatschappelijke status van de bemiddelaar: die laatste is geen beroeps in rechtszaken en behoort niet tot het justitiële establishment. Deze bepaling moet in verband worden gebracht met artikel 508*novies*, dat te kennen geeft dat de permanente dienst van de gerechtelijk bemiddelaar bij voorkeur wordt ondergebracht in door de gemeente ter beschikking gestelde lokalen, buiten de lokalen van de gerechtelijke diensten.

Ten slotte spreekt het voor zich dat de bemiddelaar vanwege zijn verwantschap met de gerechtelijke in-

le conciliateur ne peut être investi d'un mandat électif.

Art. 508^{quater}

Cette institution s'intégrant au système judiciaire, les missions de nomination, de renouvellement et de contrôle du conciliateur sont confiées au premier président de la cour d'appel, moyennant l'avis du procureur du général et du juge de paix compétent.

Les mandats sont à durée déterminée : il convient d'assurer le contrôle des activités du conciliateur, de son investissement et de son adéquation avec la fonction.

Dans l'optique d'une justice de proximité, il est prévu au moins un conciliateur par canton judiciaire.

Si ces autorités saisissent l'opportunité de développer un tel service dans leurs locaux en application de l'article 508^{novies}, le bourgmestre est alors associé à la nomination du conciliateur par l'avis qu'il rend au premier président de la cour d'appel.

Art. 508^{quinquies}

Le conciliateur de justice peut être saisi directement par les parties, par tous les moyens (visite, téléphone, lettre). La procédure est gratuite. Le formalisme n'est pas nécessaire compte tenu de l'objectif poursuivi par la présente proposition. Les parties doivent se présenter et expliquer leur problème en personne. Elles peuvent être accompagnées de toutes personnes de leur choix mais par contre ne peuvent en aucun cas se faire représenter.

Le débat doit être contradictoire afin que chaque partie puisse exprimer ses griefs et son point de vue ce qui n'exclut pas que le conciliateur entende séparément les parties afin de faciliter sa mission de recherche d'un compromis. En outre, le conciliateur de justice peut recueillir toutes les informations qu'il juge utiles et se rendre, le cas échéant, sur les lieux du conflit ou entendre certaines personnes, moyennant leur accord.

Art. 508^{sexies}

En cas de conciliation, un écrit est dressé par le

stelling in naam van de scheiding der machten geen door verkiezing verkregen mandaat mag bekleden.

Art. 508^{quater}

Omdat het ambt integraal van het rechtsstelsel deel moet uitmaken, worden de benoeming en vervanging van en het toezicht op de gerechtelijk bemiddelaar opgedragen aan de eerste voorzitter van het hof van beroep, na advies van de procureur-generaal en de bevoegde vrederechter.

De mandaten zijn van beperkte duur: de beroepsactiviteiten, de inzet en de functiegeschiktheid van de gerechtelijk bemiddelaar moeten worden gecontroleerd.

Vanuit de visie van een justitie die dicht bij de burger wil staan, wordt in ten minste één gerechtelijk bemiddelaar per gerechtelijk kanton voorzien.

Als de gemeentelijke overheid de gelegenheid te baat neemt om overeenkomstig artikel 508^{novies} met een dergelijke dienst in haar lokalen uit te pakken, wordt de burgemeester betrokken bij de benoeming van de gerechtelijk bemiddelaar door het advies dat hij aan de eerste voorzitter van het hof van beroep uitbrengt.

Art. 508^{quinquies}

De partijen kunnen op de gerechtelijk bemiddelaar rechtstreeks een beroep doen via alle middelen (bezoek, telefoon, brief). De procedure is kosteloos. Gelet op het doel van dit voorstel, worden er geen vormvereisten gesteld. De partijen moeten er persoonlijk verschijnen en zelf hun probleem uitleggen. Zij mogen zich laten vergezellen door iedere persoon van hun keuze, maar mogen zich in geen geval laten vertegenwoordigen.

Het debat moet op tegenspraak zijn, zodat elke partij haar grieven en standpunten kan uiteenzetten, wat niet uitsluit dat de gerechtelijk bemiddelaar de partijen afzonderlijk hoort om makkelijker een vergelijk te kunnen vinden. Bovendien mag de gerechtelijk bemiddelaar alle inlichtingen verzamelen die hij nuttig acht en zich in voorkomend geval naar de plaats van het geschil begeven of sommige personen horen, mits die hiermee hebben ingestemd.

Art. 508^{sexies}

Bij verzoening wordt stelt de gerechtelijk bemidde-

conciliateur et signé par les parties et le conciliateur. Cet écrit doit uniquement se limiter à décrire les modalités de l'accord, il ne doit pas retracer l'historique ou les motivations de la conciliation.

En effet, le caractère confidentiel de la conciliation est primordial pour la réussite de la procédure

Si les parties le jugent utile, le conciliateur peut solliciter, par simple demande, auprès du juge de paix compétent, l'entérinement de l'accord et lui donner force exécutoire.

Art. 508septies

Le principe du caractère confidentiel de la conciliation, tel qu'il est également prévu pour la médiation familiale³, est fondamental : afin de permettre au conciliateur de comprendre tous les aspects du différend, les parties doivent se sentir libres de s'exprimer et de se confier sans avoir l'impression d'être jugées par celui à qui elles se confient. En outre les parties doivent être assurées que toutes les déclarations émises pour tenter de dégager un accord ne seront pas révélées ultérieurement dans une procédure judiciaire, administrative ou arbitrale.

L'obligation de secret a donc un double objectif : d'une part, assurer le respect des intérêts des particuliers tout en permettant au conciliateur d'œuvrer efficacement en disposant de tous les éléments et d'autre part, permettre aux parties de faire les concessions nécessaires à leur rapprochement sans courir le risque d'en pâtir en cas d'échec.

Le conciliateur est tenu à une obligation de secret. Il se doit d'être indépendant, impartial et est soumis à un devoir de réserve.

Art. 508octies

Le conciliateur doit établir annuellement un rapport d'activité selon les modalités fixées par le Roi ce qui permet au premier président de la cour d'appel de le contrôler et d'apprécier le maintien ou le renouvellement de la fonction. Les rapports doivent être également transmis au ministre de la Justice afin qu'il puisse adapter, au vu des expériences de terrain, le cadre légal.

³ Adresse internet : <http://www.dekamer.be/cgi-bin/docs.bat?l=n&dir=67>

laar een stuk op dat door de partijen wordt ondertekend. Dat stuk moet beperkt blijven tot de beschrijving van de voorwaarden van het akkoord; het mag geen weergave zijn van de voorgeschiedenis of de motieven van de bemiddeling.

De vertrouwelijke aard van de bemiddeling is immers primordiaal voor het welslagen van de procedure.

Als de partijen het nuttig achten, mag de gerechtelijk bemiddelaar bij gewoon verzoek aan de bevoegde vrederechter vragen dat het akkoord wordt bekrachtigd en uitvoerbaar wordt gemaakt.

Art. 508septies

Het beginsel van de vertrouwelijkheid van de bemiddeling, zoals die ook inzake bemiddeling in familiiezaken³ is voorgeschreven, is fundamenteel: om de gerechtelijk bemiddelaar in staat te stellen alle aspecten van het geschil te begrijpen, moeten de partijen zich vrij voelen om zich te uiten en openhartig te zijn zonder de indruk te hebben te worden berecht door degene op wie ze zich verlaten. Bovendien moeten de partijen ervan verzekerd zijn dat alle verklaringen die ze afleggen met het oog op een akkoord later niet openbaar zullen worden gemaakt in een gerechtelijke, administratieve of arbitrale procedure.

De geheimhoudingsplicht heeft een dubbel doel: enerzijds ervoor te zorgen dat de belangen van de privépersonen worden geëerbiedigd terwijl de bemiddelaar doeltreffend te werk kan gaan omdat hij over alle elementen beschikt, en anderzijds de partijen in staat te stellen de voor toenadering noodzakelijke toegevingen te doen zonder het gevaar te lopen eronder te lijden in geval van mislukking.

De gerechtelijk bemiddelaar is tot geheimhouding verplicht. Hij moet onafhankelijk en onpartijdig zijn, en zich terughoudend opstellen.

Art. 508octies

De bemiddelaar moet jaarlijks een activiteitenverslag opstellen volgens de door de Koning bepaalde nadere regels, opdat de eerste voorzitter van het hof van beroep hem kan controleren en kan beoordelen of het ambt kan worden gehandhaafd dan wel moet worden vernieuwd. De verslagen moeten ook aan de minister van Justitie worden toegestuurd, zodat die het wettelijk kader in het licht van de praktijkervaring kan aanpassen.

³ Internetadres : <http://www.dekamer.be/cgi-bin/docs.bat?l=n&dir=67>

Art. 508*novies*

La mise à disposition de locaux de permanence par les autorités communales a pour objectif d'éviter toute confusion avec une démarche juridictionnelle classique.

Art. 508*decies*

Le conciliateur de justice est bénévole et volontaire. Seuls ses frais sont remboursés selon des modalités fixées par le Roi.

Art. 3

S'il l'estime opportun, le juge, disposant en vertu de l'article 731 d'une compétence de conciliation, peut déléguer cette dernière à un conciliateur de justice.

Dans ce cas de figure, les parties doivent donner leur accord préalablement.

Thierry GIET (PS)
Karine LALIEUX (PS)

Art. 508*novies*

De terbeschikkingstelling van permanent geopende lokalen door de gemeentelijke overheid heeft tot doel elke verwarring met de klassieke gerechtelijk stappen te voorkomen.

Art. 508*decies*

De gerechtelijk bemiddelaar werkt gratis en op basis van vrijwilligheid. Hij krijgt slechts de door hem gemaakte onkosten vergoed volgens de nadere regels door de Koning bepaald.

Art. 3

Indien de rechter het geraden acht kan de rechter die krachtens artikel 731 de bevoegdheid heeft om de partijen op te roepen ter minnelijke schikking, die bevoegdheid overdragen aan een gerechtelijk bemiddelaar. In dat geval moeten de partijen daar vooraf mee instemmen.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Art. 2

Dans le Code judiciaire il est inséré un livre III^{ter}, rédigé comme suit :

«Livre III^{ter}. Du conciliateur de justice.

Art. 508bis. — Le conciliateur de justice a pour mission de faciliter, en dehors de toute procédure judiciaire, le règlement amiable des différends susceptibles de transaction. Le cas échéant il consigne par écrit l'accord mettant fin au différend.

Art. 508ter. — Pour pouvoir être nommé conciliateur de justice, il faut :

- 1° être majeur ;
- 2° jouir de ses droits civils et politiques ;
- 3° justifier d'une expérience professionnelle en relation avec les qualités requises pour l'exercice de la fonction.

Ne peuvent être conciliateur de justice :

- 1° les officiers publics ;
- 2° les personnes qui exercent, à quelque titre que ce soit, des activités judiciaires ou qui participent au fonctionnement de la justice ;
- 3° les personnes investies d'un mandat électif.

Art. 508^{quater}. — § 1er. Il y a un conciliateur de justice par canton judiciaire.

Le Roi peut désigner les cantons judiciaires où plusieurs conciliateurs de justice sont nommés. Il en détermine alors le nombre.

§ 2. Le conciliateur de justice est nommé, pour une durée de deux ans, par ordonnance du premier président de la cour d'appel, après avis du procureur du Roi, sur proposition du juge de paix compétent lequel reçoit les candidatures. L'avis des bourgmestres des communes accueillant une permanence est également sollicité.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld bij artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2

In het Gerechtelijk Wetboek wordt een boek III^{ter} ingevoegd, luidend als volgt:

«Boek III^{ter}. De gerechtelijk bemiddelaar

Art. 508bis. — De gerechtelijk bemiddelaar heeft tot taak om, buiten iedere gerechtelijke procedure, de regeling in der minne te vergemakkelijken van de geschillen die daarvoor in aanmerking komen. In voorkomend geval maakt hij proces-verbaal op van de overeenkomst die het geschil beëindigt.

Art. 508ter. — Om tot gerechtelijk bemiddelaar te kunnen worden benoemd moet men:

- 1° meerderjarig zijn;
- 2° zijn burgerlijke en politieke rechten genieten;
- 3° beroepservaring bewijzen met betrekking tot de hoedanigheden die vereist zijn om het ambt te mogen uitoefenen.

Volgende personen kunnen geen gerechtelijk bemiddelaar zijn:

- 1° de openbare ambtenaren;
- 2° de personen die in welke hoedanigheid ook rechterlijke activiteiten uitoefenen of deelnemen aan de werking van het gerecht;
- 3° de personen die een door verkiezing verkregen mandaat bekleden.

Art. 508^{quater}. — § 1. Er is een gerechtelijk bemiddelaar per gerechtelijk kanton.

De Koning kan de gerechtelijke kantons aanwijzen waar meer dan een gerechtelijk bemiddelaar wordt benoemd. In dat geval stelt Hij hun aantal vast.

§ 2. De gerechtelijk bemiddelaar wordt voor een duur van twee jaar benoemd bij beschikking van de eerste voorzitter van het hof van beroep, op advies van de procureur des Konings en op voordracht van de bevoegde vrederechter die de kandidaturen inwacht. De burgemeesters van de gemeenten waar een permanente dienst wordt ondergebracht, worden ook om advies gevraagd.

L'ordonnance de nomination indique le canton judiciaire dans lequel le conciliateur de justice exerce ses fonctions. Il peut dans les mêmes formes être reconduit dans ses fonctions pour une période renouvelable de deux ans.

Le Roi détermine les modalités de la procédure de nomination.

§ 3. Le premier président de la cour d'appel peut mettre fin aux fonctions du conciliateur de justice, avant l'expiration du terme, par une ordonnance motivée, lorsque le conciliateur ne répond plus aux conditions fixées par l'article 508ter, en cas de manquement grave aux obligations de sa fonction ou en cas d'inaptitude manifeste.

Préalablement le premier président recueille l'avis du procureur du Roi et du juge de paix territorialement compétent. Le conciliateur de justice doit être préalablement entendu.

§ 4. Le premier président de la cour d'appel informe de la nomination et de l'ordonnance de fin de fonction le procureur du Roi, le juge de paix du canton judiciaire concerné, les bourgmestres qui ont mis des locaux à disposition des conciliateurs en application de l'article 508^{novies}, ainsi que la commission d'aide juridique.

Art. 508^{quinquies}. — § 1er. Le conciliateur de justice est saisi, sans forme et sans frais, par toute personne physique ou morale.

§ 2. La saisine du conciliateur de justice n'interrompt, ni ne suspend la prescription, les délais de déchéance ou de recours.

§ 3. Le conciliateur de justice invite les parties à se présenter, en personne, devant lui. Celles-ci peuvent être accompagnées d'une personne de leur choix.

Le conciliateur de justice peut se rendre sur les lieux ainsi qu'entendre toute personne dont l'audition paraît utile et qui y consent.

Art. 508^{sexies}. — En cas de conciliation, même partielle, un constat d'accord est dressé par le conciliateur de justice et signé par lui et les parties.

Un exemplaire du document est transmis à chaque intéressé; un autre est déposé par le conciliateur de justice au greffe de la justice de paix du canton dans lequel le conciliateur a été nommé.

De benoemingsbeschikking duidt het gerechtelijk kanton aan waar de gerechtelijk bemiddelaar zijn ambt vervult. Het ambt kan in dezelfde vormen telkens voor een periode van twee jaar worden verlengd.

De Koning bepaalt de nadere regels van de benoemingsprocedure.

§ 3. De eerste voorzitter van het hof van beroep kan, voordat de termijn verstreken is, bij een met redenen omklede beschikking een einde maken aan het ambt van de gerechtelijk bemiddelaar indien die niet meer beantwoordt aan de bij artikel 508ter gestelde voorwaarden, ernstig te kort schiet in zijn ambtelijke verplichtingen of kennelijk ongeschikt is.

In dat geval wint de eerste voorzitter, de gerechtelijk bemiddelaar verplicht gehoord, vooraf het advies van de procureur des Konings en van de territoriaal bevoegde vrederechter in.

§ 4. De eerste voorzitter van het hof van beroep brengt de benoeming en de beschikking tot beëindiging van het ambt ter kennis van de procureur des Konings, van de vrederechter van het betrokken gerechtelijk kanton, van de burgemeesters die op grond van artikel 508^{novies} lokalen ter beschikking van de bemiddelaars hebben gesteld en van de commissie voor rechtshulp.

Art. 508^{quinquies}. — § 1. Iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon kan zich zonder vorm of kosten tot de gerechtelijk bemiddelaar wenden.

§ 2. Het aanspreken van een gerechtelijk bemiddelaar stuit noch schorst de verjaring en de termijnen van verval of beroep.

§ 3. De gerechtelijk bemiddelaar nodigt de partijen uit om in persoon voor hem te verschijnen. Zij mogen zich laten vergezellen door een persoon van hun keuze.

De gerechtelijk bemiddelaar kan zich ter plaatse begeven en iedere persoon horen wiens getuigenis hij nuttig acht en die daarin toestemt.

Art. 508^{sexies}. — In geval van minnelijke schikking, zelfs als zij gedeeltelijk is, maakt de gerechtelijk bemiddelaar daar een vaststelling van op die door hem en de partijen wordt ondertekend.

Iedere belanghebbende ontvangt een exemplaar van het stuk en een ander wordt door de gerechtelijk bemiddelaar neergelegd ter griffie van het vrederecht van het kanton waar de bemiddelaar is benoemd.

Si les parties en expriment la volonté, le juge de paix compétent sur demande du conciliateur, entérine l'accord et lui donne force exécutoire.

Art. 508*septies*. — A l'exception du constat d'accord visé à l'article 508*sexies*, les documents établis, les constatations réalisées et les déclarations recueillies et les communications faites au cours d'une conciliation sont confidentiels. Ils ne peuvent être utilisés dans une procédure judiciaire, administrative ou arbitrale ou dans toute autre procédure visant à résoudre des conflits et ne sont pas recevables comme preuve, même comme aveu extra-judiciaire.

L'article 458 du code pénal s'applique au conciliateur de justice. L'obligation de secret ne peut être levée qu'avec l'accord des parties.

Art. 508*octies*. — Chaque année le conciliateur de justice établi un rapport de ses activités qu'il adresse au premier président de la cour d'appel et au ministre de la Justice. Le Roi détermine les modalités de l'établissement du rapport.

Art. 508*novies*. — Le Roi détermine les lieux et modalités des permanences du conciliateur de justice. Il fixe le lieu de permanence de préférence dans des locaux mis à disposition par les autorités communales et ce en concertation avec les bourgmestres responsables.

Art. 508*decies*. — Les fonctions de conciliateur sont exercées à titre gratuit.

Le Roi fixe les règles de défraiement du conciliateur de justice et des communes accueillant sa permanence.

Art. 3

A l'article 731 du même Code, est inséré entre le premier et second alinéa l'alinéa suivant :

« De l'accord des parties, le juge peut déléguer sa compétence de conciliation au conciliateur de justice. ».

26 juin 2003

Thierry GIET (PS)
Karine LALIEUX (PS)

Indien de partijen daartoe de wil uitspreken, bekrachtigt de bevoegde vrederechter op verzoek van de bemiddelaar de schikking in der minne en maakt haar uitvoerbaar.

Art. 508*septies*. — Met uitzondering van de vaststelling van de schikking als bedoeld in artikel 508*sexies*, zijn de opgemaakte stukken, de gedane vaststellingen, de opgetekende verklaringen en de gedane mededelingen vertrouwelijk. Ze mogen niet gebruikt worden in een gerechtelijke, administratieve of scheidsrechtelijke procedure en evenmin in welke andere procedure ook die de oplossing van geschillen beoogt en zijn zelfs als buitengerechtelijke bekentenis niet ontvankelijk als bewijs.

Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op de gerechtelijk bemiddelaar. De geheimhoudingsplicht kan slechts met de instemming van de partijen worden opgeheven.

Art. 508*octies*. — De gerechtelijk bemiddelaar maakt jaarlijks een activiteitenverslag op dat hij indient bij de eerste voorzitter van het hof van beroep en bij de minister van Justitie. De Koning bepaalt de wijze waarop het verslag wordt opgemaakt.

Art. 508*novies*. — De Koning bepaalt, in overleg met de verantwoordelijke burgemeesters, de plaats waar de gerechtelijk bemiddelaar permanent zitting houdt, bij voorkeur in lokalen die door de gemeentelijke overheid ter beschikking worden gesteld.

Art. 508*decies*. — De bemiddelaars vervullen hun ambt om niet.

De Koning bepaalt de regels volgens welke de gerechtelijk bemiddelaar en de gemeenten waar hij permanent zitting houdt, worden vergoed voor de gemaakte onkosten.

Art. 3

In artikel 731 van hetzelfde Wetboek wordt tussen het eerste en het tweede lid het volgende lid ingevoegd:

«De rechter kan zijn bevoegdheid om de partijen op te roepen ter minnelijke schikking met hun instemming overdragen aan de gerechtelijk bemiddelaar.».

26 juni 2003